

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 43.

V petik 30. Velkiga travna

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Josefu Blažniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

27. maja 1851 je bil XXII. del, III. tečaj deželnega zakonika in vladniga lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Porazumljenje cesarske avstrijske vlade s kraljevo saksonsko 31. Decembra 1850, zastran tega kako skleniti voznje po železnih cestah obeh strani eno z drugo. — Ukaz ministra za obdelovanje zemlje in rudarstvo 25. Marca 1851 zastran osnovanja (sistemiziranja) 30 štipendij po 200 gl. k. dn. za redne poslušavce na štjavniški akademii in zastran premembe nekterih odločb, ki se tičejo sprejemanja rednih učencov in doverševanja njih ukov na imenovani rudarijski akademii. — Okoljni ukaz c. k. štajarsko-ilirskega denarstvinega deželnega vodstva 3. Aprila 1851 nižjim okrajnim oblastnijam, dohodnim in davknim uradom, zastran odpustbe davšin in tistih ženitnin, ktere, dajo osebe, ktere niso dolžne. — Razglas c. k. krajskega dež. poglavarstva 8. Aprila 1851. Natanjčno napisovanje poslatev po pošti na okrajne glavarstva v kraje, ktere se po nemško Neustadt in Neustadt imenujejo.

18. maja 1851 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju XXXVII. del obēniga deržavniga zakonika in vladniga lista od leta 1851 in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 125. Cesarski ukaz od 7. aprila 1851 glede vpeljave novega bakrenega denarja.

Št. 126. Razpis ministerstva od 24. aprila 1851, po katerem se vojaško policijski stražni oddelk pod vojaško dušno oskerbnitvo in pod sodništvo vojaških superiatov postavi.

Št. 127. Cesarski ukas od 11. maja 1851, s katerim se predpis za izpolnenje naredb in spoznanj politiških gosposk (to je, politiških gosposk in obēinskih predstojnikov) izda.

Št. 128. Ukaz ministerstva pravosodja od 12. maja 1851, s katerim se ustanovi, da se imajo pravni prepiri o odvezi zemljiš tudi takrat po predpisu sumarniga ravnanja obravnavati, če tudi stranke brez naročila komisije za odvezo zemljiš pot pravice iščejo, ali so jo pa že po oznanilu komisije za odveso zemljiš nastopili, in s katerim se nektre druge odločbe o ravnanju pri takih pravnih prepirih ukažejo.

Št. 129. Ukaz ministra denarstva od 12. maja 1851, s katerim se naznani, da se od dohodkov, ki so združeni z svetinjo hrabrosti, ne plačuje dohodkini davek.

Št. 130. Cesarski ukaz od 18. maja 1851, s katerim se terpež začasnosti za vradnike, ki so postavljeni pri novo ustanovljenih sodnijah kakor tudi pri deržavnih zastopništvah, za zdaj do 1. julija 1851 podaljša.

Št. 131. Razpis ministerstva denarstva od 20. maja 1851, glede izdajanja novega bakrenega denarja.

Zavolj over pri vredništvu romanskega izdanja deržavnega zakonika se začasno to izdajanje ne bo več na svitlo dajalo, dokler da se več o tem naznani.

Potem se bo danes 24. maja 1851 od tečaja 1850 obēniga deržavnega zakonika in vladnega lista IX. del v serbsko-nemškem, XV. del v poljsko-nemškem in horvaško-nemškem; XXIV. del v česko-, madjarsko-, slovensko-, horvaško- in serbsko-nemškem, XXIX. del v česko-, talijansko-, madjarsko-, rusinsko- in horvaško-nemškem, poslednjič CXXVI. del v serbsko-nemškem dvojnem izdanju izdal in razposlal.

Poslednjič je bil 21. maja 1851 XXIX. del v slovensko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Dunaj 23. maja 1851.

Od c. k. vredništva obēniga deržavniga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Avstrije prihodnjost.

(Dalje.)

VI.

Obojni premembi dočasnega stanu vladne deržavne podobe, francozovska v letu 1789, avstrijska 1848, ste si nekaj podobni v vzrokih, razni pa zastran namenov mož, ki so se pervaki premembe skazali, clo razni pa zastran konca ali izhoda prekucije, kolikor smo v stanu zdaj še od konca govoriti. — Slišali smo pretekle tri leta sem prav pogosto imenovati besede: *enakost prostost, bratoljubje narodov, vstavna vlada, deržavni zbori, prva druga prekucija na Francozkim* i. t. d. Te besede pa niso ostale predmet za preiskovanje pametnih, *skusenih deržavnih mož*, katerim bi bilo dano mirno razsoditi, kaka naprava pravim potrebam celiga ljudstva ne le nekaterih oseb, stanov ali tudi narodov služi. — Žali Bog, de to tako ni bilo, — in če prav prevdarimo natoro človeškiga rodu — tudi ni bilo v stanu, se prigraditi. Neizmerno velika truma na pol učenih, dostikrat pa clo sirovih ljudi se je iskreno *teh besed* poprijela, tako pogosto so nam zrasli nanaglami politiški preroki, de si kateriga zagledal, ki si le skoz vežo stopil, — kmeti, mestnjani, mladenči, fantalini, clo ženske, vsi vsi so se v politiko vtikali, — in kar je bilo nar veči hudo, od besedovanja do djanja od prepira do punta ni bilo tako daleč, kakor se je mnogim poštenim pa v zgodovini malo skusenim ljudem zdelo. Zraven tega, de se je vse z politiko pečalo, je bila naša nar veči nesreča, de se je neizmerna večina tako lahko dala omamiti od glasa besed, katerih važni pomen je večedel še dandanašni po takih skušnjah clo pogosto ljudstvu znan. Je li hotel kaki domači modrijan ali ptuji podpihovave oči na svojo osebo verniti, urno je stopil javno med zbrane ljudi, kvasil je kaj od *enakosti, svobode, vsta-*

ve i. t. d. — cela truma se je dala voditi kameronkolj so vabili vodivni glasi dozdej neznane sladkosti. — Bo morebiti kdo rekel: *Hvala Bogu, to je vse minulo, zdaj od taciga hrupa in prepira clo nič več slišati ni, tacih časov nikoli več ne bo.* Bog daj, de bi tale govor resničen bil, nas pa up v tako sladkih sanjah nikakor ne ziblje, in mislimo nobeniga, kateri stan evropejskilt zadev v globočini in ne le poverhama preiskuje. — De je ljudstvo vsih evropejskih deržav trudno, tedaj mirno in tihotno, nobedin ne taji, de je pa srečno in zadovoljno, kdo bi to terditi hotel? Tu in tam še bolj nezaceljene rane, se skriva v sercu serdita jeza in čaka dneva maševanja, tu in tam si oslepljeni ljudje nič bolj ne želijo nazaj kakor strupeni sad tako imenovane svobode, kateriga jim je bilo v lastno škodo nekaj pripušeno okusiti.

Pri tem tudi šuntarji v raznih evropejskih deželah neprenehama podpihujejo v globočini serca skriti ogenj sovraštva in nezadovoljnost, in posebno puntarska stranka kaže na prigodbe prihodniga leta na Francozkim, ko se bo končala vlada zdajniga predsednika francozovske republike, ki je za štir leta izvoljen bi po vstavi 1848. Vsakimu je dobro znano, de se vsaki dan bolj in bolj bližamo tistimu dnevu, ko prememba politiškiga stanu na Francozkim, naj se že v tej ali uni ali kakorkoljšni podobi naznani, ne bo zamudila svoje nasledke roditi kakor po celi Evropi tako tudi v naši dragi domovini, avstrijskim cesarstvu. Kdor misli, de se bo naznanjena prememba naj že bo vladne podobe ali pa le oseb v Parizu prihodno leto mirno brez potresa razvila, se pred ko ne moti, ker on pozabi mnoge in serdite stranke, ki se tam že v četerto leto za deržavno veslo ravsajo in kavsajo, katerih nobena sama zase ni kos nagibu nasprotnikov, brez da bi se terdno vezana in neprelomljiva večina deržavljanov zbrala v to ali uno vunder pravično in stanovitno vladno podobo. Kdor, pa meni, de nam važne prigodbe v ptujih deželah posebno v Parizu nič niso mar, de nam od tod nič dobriga nič hudiga več dočakati ni, se tudi nedvomljivo moti. Zavolj imenitne važnosti ima francozka deržava neodrekljivo prednost, de se tje že dolge leta obračajo ogledi evropejskih vlad, deržavnih in politiških mož, če je francozovska dežela mirna in pokojna, se teh dobrot cela Evropa veseli, če se pa tam vladni stan prekucne, ali, če se le kaj v prekucijo obstoječiga kuha, berž je v sosednih in daljnih deržavah vse na nogah. Kako mirno je Evropa počivala trudna pet in dvajsetoletniga vojskovanja od sprave miru leto 1815 do 1830 in če kake izjeme odrajaš do 1848. Kaj se je pa tačas prigradilo, kaj smo z ostermenimi očmi vidili in skusli? Zakaj tako? — Naše avstrijsko ljudstvo, desiravno v rokodelstvu obertnij in tudi mnogih vednostih clo dobro vajeno, je bilo sploh govoriti, sirovo in neomikano zastran zgodovinske znanosti in politiških reči. Ko so tedaj novi politiški veri se pri nas široke vrata odperle, ljudje niso zamogli pravice od kri-

viga, resnice od laži, zernja od ljulike dobro ločiti.

V lastno škodo so se mnogoteri še le po žalostni skušnji zučili, de ni varno sladkim besedam ptujih ali domačih šuntarjev lahko miselno verjeti. Jeli niso imeli vsi pošteni možje, posebno pa modri in učeni pisatelji dolžnosti v pogovoru in časopisih skerbeti, da bi deržavljanam svitla ljuč prave čiste vednosti tudi v političkih zadevah zasijala? Čimur je bila dana od miliga cesarja Ferdinanda prostost tiska, gotovo luč za svetiti ne bakla za požigati.

Kdo bi se prederznil izreči, de nam božja previdnost več časov skušnje podelita ne bo, skušnje katera se bo morebiti mnogoterim kakor pred tremi letmi v skušnjavo spreobrnila. So se morebiti že vsi črni oblaki na obnebu evropejske politike za dolge leta zgubili? Bi mornar preveč upal mirni tihoti nezvestiga morja in neprevidno na svoji barki zaspal, ga bo neprevidama zbudil šum viharja in grom valov. Brez da bi tedaj ljudi plašili in politički stan našiga cesarstva in cele Evrope v kaki silni nevarnosti skazovali, vunder prepričani do globočine serca rečemo: *Treba je čuti, treba je delati*, ne pa roke na skrižem deržati. Tudi stranka deržavnemu redu in sreči človeškiga rodu nevsmiljeno sovražna ne spi in ne praznuje, okolj in okolj se vidijo in slišijo znamnja, kako nestrudno podkopava puntarski nagib dozdatne pravice deržave, posestva, družine, če ne v naših, vunder v ptujih krajih. Če se beguni in izverženci vsih dežel družijo v izpeljavo svojih hudobij, zakaj bi si vsi deržavljanji dobrih namenov prijazno roke ne podali. Zdaj je treba čuti in delati, kadar topovi gromijo je prepozno meče k vojskovanju še le brusiti.

Kako se pa primeri, bo morebiti kdo rekel vse tole naše govorjenje (katero se morebiti marsikaterimu že zlo predolgo vleče) napisu naših sostavkov: *Prihodnost Avstrije*? Mislimode, če se ravno tu in tam nit nekaj zmuzne. Ozrimo se en malo nazaj. Skazali smo kako je zdajno avstrijsko cesarstvo bilo mnoge stoletja ena nar imenitniših nemških dežel, kate-re slavni vladarji so skoro šest sto let nemško cesarsko krono nosili, kar kaže svojo-stojnost avstrijske deržave, skazali smo ozko, nikoli pretergano zvezo Avstrije z drugimi nemškimi deželami, katerim je stala terdna bramba napadam Avarov, Ogrov, Mongolov in Turkov nasprot. Od tod izvira za njo svojo-stojnost, pri tem pa neodvisnost, Avstrija je nemškemu poročena zvesta žena, in sicer ne po pol temuč z celim telesam. Govorili smo od zedinjenja njenih kronovin po pragmatičkim nasledništvu leta 1713, od hvale vrednih namenov Jožefa II. za povzdigo lastne samovlad-nije po sredku razprosniga nemškiga duha. Omenili smo, de je njega v dokončanju svojih namenov zadržal prenegli odstop iz tega življenja. Pridemo zdaj na čase perve franco-zovske prekucije leta 1789, katere perve ža-lostne novice so se glasile okoli smertne postlje strica zadniga nemškiga cesarja. Vazne so bile prigodbe perve francozovske prekucije za osodo nemškiga cesarstva — ono je v letu 1806 raspadlo; vazne so bile za prihodnost Avstrije — ona se je dvignila v letu 1804 ko velika evropejska deržava; vazne so še dandanašni, ker njeni nasledki so v letu 1848 priložnost dali, de se je do tačas samoderžna pa razdelena vlada spremenila v vstavno vlad-o čez terdno zedinjeno deržavo z enakopravnostjo vsih narodov.

Bomo tedaj o kratkim nakazali vzroke te revolucije z popisam nar imenitnejših prigodb do leta 1815; in zgodovino avstrijskiga cesarstva pod vlado cesarjev Franca I. in Ferdinanda I. Iz tega se bo spoznalo, kako

in v kakih razmerah se ji da primeriti temeljna vladna premembe avstrijske samovladnije v letu 1848. Začetek, tek in izhod te pre-membe naj bi nam naznanili *prihodnost cesarstva naše drage domovine*.

Bo morebiti kdo odgovoril, de mi prevec govorimo od že dolgo preteklih časov in clo ptujih reči, in da je tedaj malo primerjen napis, kateriga smo našim sostavkam na čelo postavili, ker se bolj glasimo zastran *zgodovine* kakor zastran *prihodnosti* avstrijskiga ce-sarstva. — Naša misel v tej zadevi je pa tale. Kdor od prihodnjiga stana kake vazne reči, postavim deržave kaj koristniga, kaj resničniga govoriti hoče (kolikor omejena človeška pamet v prihodnjo viditi zamore), se mora poprej v zgodovini preteklih časov dobro ozirati. Dan za dnevam se odločeni del človeških reči mota, od česar letas ljudje pogosto govorijo, ima svoje korenine v lanskim in bo imelo morebiti svoj konec v prihodnjim letu. Le, če pazljivo gledaš *nazaj*, boš vidil resnično in modro *naprej*. Taka vednost je manjkala posebno večini v prvih mescih naše mlade svobode, sicer bi bili gotovo od njeni-ga drevesa več sladkiga sadu pridobili. In ne samo v lastni deržavi, temuč daleč okolj se mora modri politikar ozirati, ker v naših časih bolj tanjka zveza ko kterikrat poprej družino evropejskih ljudstev in deržav veče. Posebno je pa *dopolnjena znanost* perve francozovske prekucije, njenih nasledkov, njene zveze z osodo nemškiga in avstrijskiga ce-sarstva, njeniga teka do naših dni vazna neodrekljivo potrebna vsim tistim, ki hočejo prav ceniti prigodbe, katerim smo mi vpričo stali, vsim ki si žele tudi v prihodnje pripravno vodbo pametniga, hvale vredniga in dovoljubniga djanja. Mnogi so se motili lakomiselno posnemaje ptuje napčne izgleda, mnogi so si vošili kakor samozveličavne take naprave, katerih napčnost in neprimerjenost našim zadevam je še le dolgoletna skušnja prav očitno skazati v stanu bila. Ta znanost, taka skušnja naj bi nam bila šola zdrave treznosti, naj bi nas učila, de le to, kar se po poti pravice iše in najde — velja, ostane, in v prihodnje obilno sladkiga sadu donese; de pa z krivico posili pridobljena in razujzdano rabljena prostost obstoječih zares zveličavnih nasledkov nikakor ne rodi, temuč svoje iskrene prijatle in njih oslepljene naslednike v brezdu poglobi potopi.

(Dalje sledi.)

Austrijsko cesarstvo.

Dopis iz Beča. 22. t. m. smo bili pri velikim letnim izpraševanju v tukajšnji „Fröhlichovi“ učilni devovodnici (Fröhlich's Lehr- und Erziehungsinstitut für Töchter.) Ta devovodnica se deli v pet razredov in obseže vse predmete ženske omike. Z velikim dopadajenjem je množica povabljenih oseb poslušala gladke odgovore iz vsih predmetov. Vpraševati se je jelo z kerščanskim naukam. Vprašanja in odgovori dokazujejo ne le obširno vednost gospodičen, ampak tudi posebno pripravnost gospoda duhovniga kerščanski nauk razlagati. Gotovo je le ta nar potreb-njši vednost za vsaciga, posebno pa za žen-ski spol; koliko več je zatoraj treba, de tak nauk le tisti razkladajo, ki lepo in umno koristne in neprecenljive zaklade sv. vere z gin-ljivo besedo v serčica mladih ljudi staviti znajo.

Slišali smo brati. Jako je celi množici dopadlo, ko so bile gospodične vprašane zapopadek braniga razkladati, pa ne z besedami knjige, ampak s svojimi lastnimi. Res, le na tako vižo se kaj dobička od branja pridobi; ne pa, kakor se dopisavec domisli, kjer, če se zapopadek braniga terja, otroče z besedami knjige vse po verstici iz glave pravi. Ka-

ko napčno je pač bilo tako branje; upam, da se je vsaj letos opustilo, zakaj po tem takim se je mehaničnost v cvetje pripravila in um se ni začel bistrifi. — V obeh jezikih, nemškem in francozkim se je storilo, kar je bilo moč. Deklice šest let stare berejo ne le nemško dobro, ampak govore in berejo že francozko. Posebno pripravnost „dr. Ahrove“ slovnice smo tukaj dovolj spoznali.

Iz zemljopisa, zgodovine, dušoslovja, nemškiga slovstva se je odgovarjalo, kakor marsikteri ni pričakoval. Povsod se je vidila mnogoverstna vednost, nikjer pa sled mehaničkiga naučenja. Ko bi pač tudi v družih javnih učilnicah se kmalo tako zgodilo, koliko več bi učenci po dokončani poti skozi 8 gimn. razredov vedili!

Tudi iz živalstva, rastlinoznanstva in rudoslovja so se odgovori glasili, de se je množica čudila, kako se zamorejo gospodične — v 7 mescih toliko koristniga naučiti.

Ako je ravno izpraševanje 4 in pol ure neprenehama terpelo, je vse do konca z veseljem poslušalo. Nadzornik ljudskih šol v Beču, ki je predsednik bil, je potem s sledečimi besedami sklenul: „Iz odgovorov sim se prav živo prepričal od velike vednosti iz vsih predmetov. Priča vsih poslušavcov svojo zadovoljnost razodenem, veliko zaslugo vsih učilnih oseb spoznam in Vas, drage gospodične, ki ste toliko sadov uka si pridobile, očitno pohvalim in nadjam se, de bote tudi tako storile, kakor Vas nauk uči. Zahvalite se jutri pri sveti maši nebeškemu pomočniku, de bi Vam še z naprej, kot letos v učilnici, v vsih dobah življenja svojo milost dodelil!“

Nato je ena deklic zahvalno molitev molila. Zdaj smo pregledovali razstavo ženskih rokodel. Kar si le zmisliš, se je narejati učilo, in vsiga je toliko, de bi se celi dan potreboval, predenj bi se vse na tanjko pregledalo. Nar lepši je pa bil v sredi razstave mašnji plajš, zalo okinčan, in zraven vse, kar se razun kelha obleke pri sveti maši potrebuje.

Ta plajš, pri katerim je vsaka gospodična rada in z veseljem kaj pripomogla, se bo daroval tukajšnji cerkvi nemškiga viteškiga reda danes 23. t. m. pri zahvalni maši za izpraševanje blagoslovil.

Sostavek sklenemo se nadjaje, de bo pridno vodstvo zmiraj nevtrudeno napredovalo, gotovo je velika zasluga in radost toliko gospodičen omikati.

Krajnska.

Ker se je krivo mnenje razširilo, da so zavolj telegrafa zraven ležeča poslopja v nevarnosti, da bi vanje ne trešilo, spoznamo za potrebo v pomirenje občinstva na to opomniti, da je telegraf velik strelovod in da toraj ravno blizo ležeče poslopja varje, da vanje ne treši in da jih v nobeno nevarnost ne pripravi, ker blisk po telegrafu gre, ne pa, da bi telegrafa zapustil in na sosedne reči preskočil. Iz tega, da tresk včasih kole pri telegrafih prekolje, se pokaze, da je res, kar smo rekli. Tresk je nevaren le telegrafovodu, ki pa nevarnost odverne s tem od sosednih hiš ravno tako, kakor strelovod, ki tudi včasih škodo terpi, ker hišo strele obvarje.

Istrija.

Iz Volovskega se piše 16. t. m. v „Narodne novine“:

Dopustite, da se tudi naš glas v vaših novinah čuje. Ako nas slaba pamet ne slepi, naš milostljivi car nam obeta, da bodo z naprej naši poglavarji z nami po naše govorili, po naše sodili in po naše nam zapovedi dajali. Zato, če se ne motimo, je postava, da mora vsaki vradnik znati jezik naroda, med katerim živi. Gotovo naš milostljivi car in vi-

soko ministerstvo ne ve, da se njegove zapovede pri nas tako slabo izvršujejo. Naša gospoda nam nemško italijansko zapoveduje. Mi smo menili do zdaj, da gospoda zna hervaški, pa te dni smo se prepričali, da temu ni tako, ker so to sami izrekli, ko so jedno pismo iz Reke nazaj poslali, ker je bilo hervaški pisano in ker oni hervaškega ne razumejo.

Mučno je to, ko prideš k predstojniku in se ne moreš z njim pogovoriti; nekterim gospodom je pa to celo šaljivo; mi pa vemo, koliko nam je to v škodo. In nikogar nimamo, ki bi naše potrebe potožil. Mi ne iščemo nobene osebne pravice, samo to prosimo, da nam se sodi in zapoveduje v jeziku, katerega razumemo; in mi bomo radi ubogali. Mi želimo, da carska beseda resnica postane, ker smo tolikokrat čuli, da so vsi narodi, vsi jeziki v carstvu jednaki.

Mi bi radi to željo našemu caru naznanili, pa ne vemo kako.

Bi ne mogli vi to storiti. Mi bi bili vam do smerti za to hvaležni.

Horvaška.

24. maja popoldne je v Zagrebu po dolgem boleovanju obćenljubljeni pisatelj in pesnik Stanko Vraz umrl. Po njem je zgubila književnost mnogo. Pokopali so ga 26. na večer ob 1/2 9 na pokopališče sv. Jurja.

Avstrijska.

Njegovo veličanstvo, svitli cesar se je 23. t. m. v Olumuc podal.

* Njegovo veličanstvo je sledeča najvišja lastnoročna pisma izdati blagovolilo:

I. Ministru kupčije, obertnje in javnih stavb, od Bruck.

Ljubi od Bruck! Po prošnji, katero ste mi podali, Vas vodstva ministerstva kupčije, obertnje in javnih stavb rešiti, Vas po milosti iz te službe, za katero Vam svoje spoznanje, ker ste jo tako vredno dostali, spustim in izvolim ob enem deržavnega svetovavca, Andreja viteza Baumgartnerja, za svojega kupčijskega ministra.

Dunaj, 23. maja 1851.

Franc Jožef s. r.

F. Schwarzenberg s. r.

II. C. k. deršavnemu svetovavcu, Andreju vitezu Baumgartnerju.

Ljubi vitez Baumgartner! Primoran sim, Vas na mesto od Brucka, katerega sim po milosti na njegovo prošnjo službe odvezal, za svojega ministra kupčije, obertnje in javnih stavb izvoliti. Vi imate to službo brez muče prevzeti.

Dunaj, 23. maja 1851.

Franc Jožef s. r.

F. Schwarzenberg s. r.

* V drugej polovici leta 1850 je iz zunajnih dežel na Avstrijsko raznih časopisov 7695 iztisov poslanih bilo; in sicer iz Malte, Norveškega, Švedskega, Valaškega, Holandskega, iz jonskih otokov in iz Kitajskega po 1 iztis; iz vshodnje Indije 2 iztisa; iz aziatiške Turčije 3, iz Danskega in iz Gerškega po 4; iz evropejske Turčije 8; iz Poljskega 9; iz Ruskega 25, iz Schweize 61; iz Serbskega 92; iz Angleškega 94; iz Belgiškega 112, iz Laškega 522; iz Francoskega 1574, in iz Nemškega 5178 iztisov.

Česka.

Mestni župan iz Prage, dr. Wanka bo s svetovavcem Turecki in štarasinom občine J. Bergerjev te dni na Dunaj šel, njegovi svitlosti predsedniku ministerstva častni diplom gradjanstva mesta Prage podeliti.

* „Pražske noviny“ so naznanile, da več prebivavcev nekterih českih občin misli, se na Ogersko vseliti. Dopisavci „P. N.“ in Vid.

den.“ jim svetovajo, da naj kaj takega brez pomislika ne store.

* Matica česka je imela preteklega leta v 51,430 gold. v srebru naloženih isting, 11,641 isting za vložiti, 13,108 za izdavanje knjig, tedaj skupej 75,180 gold. v srebru.

* Na Českem pri Reichenau-i je mnogo psov steklo, in več živine in tudi dva človeka sta bila popadena.

Moravska.

29. maja ima ruski car Nikolaj z knezom Paskievicem in mnogim spremstvom priti v Olumuc, kjer se bo, kakor pravijo, dva dni mudil in se potem v ruski tabor v Lovic vernul.

Ogerska.

Na Ogerskem se bo kakor se sliši, šest učilnic za učitelje ustanovilo. V Pešti in Požunu se bodo učitelji za glavne in ljudske šole, na drugih krajih po le za ljudske šole pripravljali.

Dalmacia.

Minister uka je ukazal v Zadru pravno akademio napraviti in sicer po odločbah za Ogersko, danih 1850.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz Bosne se sliši, da Omer paša z vjetimi vodji vstaje ne rayno po stari turški šegi ampak jako vljudno; do zdaj se še ni nikdo po vojaški sodbi obsodil, nikdo s smertjo kaznoval; govori se, da bo Seraskier le glavlarje vstaje v Malo Azijo in v Tunis poslal. Ker Omer paša tako vljudno ravna, se je mnogo vstajnikov, ki so iz Bihaća pobegnuli, spet nazaj vernulo. Omer paša je zdaj v Travniku, kamor se vsi vjeti peljejo.

Černagora.

Vladika černogorski je dal v Neaplu zgotoviti veliko svetinjo v spomin bitve na Kosovem polju. Na jednej strani je izzbražen šotor Muratov in Miloš Obilić, ko mori Murata; pod tim napis:

Ubi Miloš cara pod šatorom

Bič svietski Amurata prvog.

Na drugej strani je grob cara Lazara in Murata in zadej grob Miloša, vsak z napisom; pod tim stoji na enej strani orožje in zastava turška, ki predstavlja smert dveh carov. Okrog stoji napis: Toplica, Obilić, Kosančić in spodej: Kosovo. Vidov dan MCCCCLXXXIX. V okrogu se bere: Za spomen bezsmertnomu vitežtvu divotniko serbskog.

Albanska.

Paša spodnje Albanije, ki je že 75 let star in je že le zdaj 13 let staro ženo vzela, je zvoljen za vezirja Hercegovine in tako se je želja kristjanov, da bi se Bosna in Hercegovine zjedini, razbila.

Turška Serbska.

Nektere dni že sta v Belgradu dva Angličana, ki se s serbsko vlado v napravi železnice iz Belgrada v Skader pomenkujeta.

Švajcarska.

V Tessini se je nov Mesias oglašil. Sam se imenuje: „Prava beseda Najvišjega, namestnik božji, drugi zveličar sveta.“ Posebno deklice je skušal pridobiti. Poiskal si je 12 devic, ki bi imele 12 sinov — to je 12 zvezd svete device roditi. S temi 12 zvezdami je hotel svet odrešiti. Bil je zatožen, pa sodništvo je izreklo, da nima pravice take reči soditi in ga je spustilo.

Rusovska.

Pruski kralj je 18. maja v Varšavo prišel. Car in carica sta mu naproti šla, ga pozdravit.

Poljska.

Časopisi iz Varšave naznanijo, da je ruski car na predlog kneza deželnega poglavarja več političkim begunom prizanesel, ali jim pa kaznen polajšal.

* Pruski kralj je prišel 17. t. m. zjutraj v Krakavo, in se je od tod naravnost v Varšavo podal.

Portugalska.

Novice iz Lizabone od 10. t. m. pravijo, da ondi še mir vlada, akoravno so prebivavci nad kraljico in kraljem tako razkačeni, da si ne upata pokazati, in da se je bati, da bodo nju stanovališče zagrabili. V takej potrebi vlada komaj pričakuje Saldanha, ki je hotel, 12. ali 13. t. m. iz Oporta v Lizabona priti. Pa zdi se, da ga prebivavci Oporta ne bodo hotli tako naglo pustiti. Zdi se, da se je kralj vojskega zapovedništva odrekel in pred kot ne, da bo Saldanha poveljstvo prevzel, ker drugi časti noče. Menijo, da bo kraljici, ko pride v Lizabono, prijazno svetoval, da naj se prestolu odreče. Angleška barka se je podala v Oporto z naročilom, da naj se Saldanha pred ko more v glavno mesto napoli.

* Govorica se naznaša, da je portugalska kraljica odstopila.

Maršal Narvaez je prejel od Thomar-a dolgo pismo od začetja sedajne vstaje na Portugalskem.

Skoraj vsi vojaki pod poveljstvom kralja v Lizaboni so k Saldanhatu prestopili, vojaški poveljniki po drugih krajih so se tudi za Saldanhata izrekli.

Angleška.

V veliki razstavi v Londonu je bilo že več reči ukradenih, med drugim prav umetno izdelan samokres iz New-Jorka, ki je vreden 800 gold. srebra. Zavolj tega mora vsak narod nad svojimi rečmi čuvati.

* Govori se, da je angleška vlada francoško prosila, da naj na Portugalskem intervenira, ako bi bila kraljica primorana odstopiti.

Turška.

Na Albanskem so velikonočno nedeljo Turki, katerih je bilo 2 do 300, malo keršansko mestice Belico napadli, cerkvene vrata strazili, in so dekleta in žene popolnoma slekli, mašnikom pa mašno opravo poropali, ko se temu Gerki ustavijo, so jih v cerkvi pomorili. Ko se tolovajska truma v gore verne, vzame saboj 12 deklic. Pomoči ni bilo nikjer najti.

Ljubljanski novičar.

Gospoda ministra kupčijstva in uka sta poslala unidan po kmetijski družbi pisateljem živinozdravništva pohvalne in zahvalne pisma za 1. del „živinozdravništva“ v slovenskim jeziku, ki ga je kmetijska družba ministram poslala. (Nov.)

* Mestni odbor je unidan za celo deželo koristno reč sklenil, namreč da se ima ogledovanje klavne živine in mesa za Ljubljansko mesto živinozdravnišnici izročiti. Tako bojo imeli učenci te šole obilno priložnost, se v ti važni vednosti popolnoma in djansko (praktisch) podučiti vpricho svojiga učenika, ki bo klavno živino in meso ogledoval. Iz šole na deželo pridšim bojo zamogle županije tako dobro podučeni ogledovanjem klavne živine in mesa nar varniši izročiti. (Nov.)

* V sredo proti 1 uri popoldne je vstal ogenj v Ljubljani na velkem tergu, katerega so pa naglo vdušili, brez da bi se bila kaka škoda zgodila. Ko bi trenul, se je silna množica na tergu sošla, ki se je pa, ko je vidila, da se ni več nesreče bati, naglo spet razšla.

LEPOZNANSKI LIST.

Rodoljubi.

Igra v treh djanjih iz českega.

(Dalje.)

Deveti nastop.

Berluzga pripelje Mozesa. Kmetje in kmetice. Prejšnji.

Moz. Ali, gospod Berluzga, jaz storim vse rad, le tako z mano ne ravnajte. Kaj pa spet bode?

Berl. Prec slišite. — Bog vas sprimi vse skup mili sosedje! Jaz sem vas dal poklicati; zakaj? To vam prec naznam. Naša občina je pri vsaki priliki pokazala, da za našega miliga cesarja Franc Jožefa rada vse stori. Zdaj je spet priložnost, da moramo pokazati, kak zelo ga ljubimo; zato naj vsak, kar premore počeli, in potem to pošljemo k naši vojski.

Mikl. Prav, svak, to storimo. Naš gospod fajmošter nam je z dobrim zgledom predšel; ker ravno, kadar sem grem, je odpošiljal šest veder vina naši hrabri armadi.

Berl. In jaz k temu pridam dve vedri vina, in deset korcov (mernikov) reži.

Mikl. Jaz dam štiri korce graha in dva korca kaše in nekaj pšenice.

Lenč. No, kar zamorem, to tudi rada dam. Jeden kmet. Jaz dva korca reži.

Drugi. Jaz tudi.

Ostali. (vpijejo) Jaz tudi, jaz tudi.

Berl. No, to me veseli, da smo tako jedini.

Moz. (slišati o dajanju, jo hoče ven zmuzniti).

Berl. (zapazi to) Hej, hej! Mozes! (ga za roko zgrabi:) kaj ste mi obljubili?

Moz. Ničesar nimam, in ne morem nič dati.

Berl. Srám vas bodi; vedno ste se sami hvalili, da ste naj bogatši v vasi.

Moz. Naj bogatši! Ko bi naj bogatši bil, to bi se moglo reči, da sem nej bogatši, ali kadar to ni, tedaj naj bogatši nisim.

Berl. Vi imate mnogo žganja.

Moz. Nimam, nimam!

Berl. Mene ne goljufate, jaz to dobro vem. Premislite, kako zaslugo bote imeli.

Moz. Jaz nočem imeti nobene zasluge; pustite me domu.

Berl. Silit vas ne bom, ali žal mi je, da ste se na Slovenskem rodili.

Moz. Jaz za to ne morem, da se je to tukaj zgodilo. To — da veste — li kaj, jaz dam

pošljite k meni; pri moji veri! dam, dami, boste vidili.

Berl. Bomo poiskali!

Deseti nastop.

Tone. Prejšnji.

Ton. Prijateli, slišite, skozi vas gre vojskini gospod (častnik), ti prinese gotovo vesele novice.

Vsi. (hite k oknu) Da bi Bog to dal! on se je vstavil pred našo kerčmo, ostanite tu, jaz ga pojdem pozdravit. (odide)

Ton. Moje serce tolče radosti (veselja). Tedej pojdem veliko veseleji od vas, ko zvem, da je zmaga na naši strani.

Enajsti nastop.

Domoslav. Berluzga. Prejšnji.

Berl. Grozno me veseli, da imam to čast — Dom. Le hitro, gospod gostinčar, masele vina, jaz moram koj spet dalje.

Berl. Skoči, Terezka.

Ter. (odide).

Berl. Kaj pa imate, blagorodni gospod, da se tak mudiš?

Dom. Kaj zelo zelo imenitniga; nesem oznailo (navestje) o popolni zmagi naše vojske.

Vsi. O popolnej zmagi?

Berl. Bodi Bog zahvaljen! — Žena, sosedje, radujmo se, kličimo, naj blagoslovi Bog našega cesarja!

Vsi. Bog ga blagoslovi!

Moz. Kdo ve je li to res!

Ter. (prinese vina in nalije.)

Berl. Blagorodni gospod, vi vidite naše veselje. Le nemalo popisati nam to blagovolite.

Dom. Jaz sam sem bil priča junaških del naših vojakov. Vsak zmed njih zasluži ime junaka. Pred malo dnevi se je neprijatelj kardeloma zbral, si poiskal terdniga mesta med dvema vodama, in si je okopov in zasipov tam naredil. Naša vojska ga je naglo sledila, želje goreč, da bi se z njim berž skusiti mogla.

Enega jutra vgladavši narviši vodja priložen čas, je dal povelje k bitvi. Tu so hiteli z jedno gorečnostjo z vsih strani naše množice nad neprijatelja, in naše geslo je bilo: Živio naš cesar Fraz Jožef! živila vstava!

Vsi. (z velikim veseljem) Živio!

Dom. Strašna reč in grozna morija se je počela z obeh strani, krogle iz malega orožja so padale ko gost dež! topovi so gromeli, ko

bi svet na kup letel, dim se je vzdviagal k oblakam, in solnce zatemnoval, vasi in mestica so gorele z jednim plamenom, družiga ni bilo nič viditi, kot žalostne podertine; mč ni bilo slišati, ko razgetanje konj, rožlanje mečev, pok topov, stok ranjenih in umirajočih. — Tako je to terpelo celi dan; naša vojska je stala nepremakljivo, dokler da noč bitvo preterga. Zatim so se zbrali drugi vodci s svojimi vojskami, in drugi dan se je zopet kervavo gledališče obnovilo. Naš cesar in njegovi zvezniki so bili vedno na bojišču pričujoči. Z novo hrabrostjo ste se spet obe vojski zgrabile; modrost naših vodjev in hrabrost naših vojakov je vdarila neprijatelja na glavo, tako da so mu tri sto in sedemdeset topov in kakih tisuč vozov pobrali, sedem in dvajset generalov in štirideset tisuč ljudi zajeli, in ga zdaj razplaščenega in zmotenega neprenehoma dalje od naših granic ženó.

Berl. Hvala Bogu!

Vsi. Bodi — Bog zahvaljen za to!

Berl. Blagorodni gospod, ko bili vedil, kako imam svoje veselje na znanje dati, meni se zalivajo oči —

Dom. Mene to močno veseli, da tu tako dobre rodoljube najdem. Kdor se nad to novice ne veseli, ktera je svoboda in sužnost srečo in nesrečo Evrope razsodila; ta ni vreden, da ima slovensko zemljo za svojo domovino, in zasluži, da bi se izločil z družbe poštenih. (Plača vino in hoče oditi).

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

Kralodvorski rokopis je v serbsko prestavil Slavko Zlatojevič. Posvečen je Petru Pehoviču Njegušu II. vladiku črnogorskemu. Cena mu je 40 kr. v srebru.

* Histora literatury polskie od Mihaela Wisniewskega v osmih zvezkih. Cena vsih zvezkov je 100 poljskih goldinarjev, to je 25 gl. v srebru.

Zmes.

Žalostna prigodba se je te dni v Krakovem prigodila. Umerla je ondi devica v naj lepšem cvetju mladosti, in sicer dva dni pred svatbo. Svatje, povabljeni na ženitovanje, pridejo in jo spremijo h grobu.

Odgovorni vrednik: *Dragotin Melcer*. — Založnik in tiskar *Jozef Blaznik*.

Vradni list št. 30.

Št. 4012. **Oznaniło.** (103.) c 3

13. maja t. l. so v Selu pri Mostah neznane moškega iz vode zlekli.

Meril je 5 čevljev in 2 palca, bil je kakih 50 let star, oblečen je bil v črna stergan frak z oskimi škriči, ki je imel črne rudninske gumbe (knofe) potem v debelo srajco, v dolge črno-barvane platnene hlače, obut pa je bil v sterganih kmetiških škornjih.

Kar se zavolj tega sploh naznani, da se bo zvedilo, kdo da je nesrečnik.

C. k. okrajno poglavarstvo
Ljubljana 16. maja 1851.

Glančnig s. r.

Št. 3678. **Proglas.** (100.) c 3

Ker se ne vé, kje se Andrej Plešič in njegovi pravni dedniki derže, se jim po pričujočim proglasu naznani, da je zoper nje Gregor Plešič iz Sore tožbo na pridobitev in spoznanje lastnine, v gruntnih bukvalh nekdanje gosposke pod št. 4/a zapisaniga zemljiša vložil.

Podpisano c. k. okrajno sodništvo je za kuratorja zatoženih Matevža Zvolšaka iz Drage postavilo in za obravnavo te reči 1. dan septembra 1851, zjutraj ob devetih odločilo.

Zatoženi zamorejo toraj k tej obravnavi sami priti, ali posebniga pooblastenca poslati, ali postavljenimu kuratorju pripomočke na roko dati, ker se bo sicer ta pravna reč po postavi s kuratorjem obravnavala.

Od c. k. okrajniga sodništva ljubljanske okolice 22. aprila 1851.

Heinricher, s. r.

Št. 1690. **Oznaniło.** (102.) c 3

C. k. predsedništvo deželnega sodništva v Novim mestu naznani, da bode srečkanje porotnikov za drugo toletno sejo porotne sodnije, ki se 30. junija prične, 6. junija dopoldne ob devetih v sejni dvorani c. k. deželnega sodništva.

Novomesto 19. maja 1851.

Scheuchenstuel s. r.

Št. 1219. **Oznaniło.** (101.) c 3

Vpeljava vsakdanjih poštnih potov z vozam med Kaplo in Velkovecam, potem Doberno vesjo in Blibergam.

Poštno vodstvo za prav spozna, zdajno trikratno poštno zvezo na teden po vozu med Kaplo in Celjovcem dvigniti in namest tega vsakdanjiga poštniga pota z vozam med Kaplo in Velkovecam v natanjšni zvezi z Malepoštami med Celjovcem in Mariboram vstanoviti. Po teh voznjah poštnih potov se bo tudi poštna ekspedicia v Doberni vesi vsak dan z Velkovecam in Kaplo zvezala in zavolj tega bodo do zdaj obstoječi poštni poti med Doberno vesjo in Bli-kovecem nehali hoditi.

Potem se bo dvignila dozrajna po potih z vozam in peš napravljena poštna zveza med Blibergam in Velkovecam in namest nje zveza med Blibergam in Eberndorfam po vsakdanjih voznjah z poštnimi poti v zvezi z pošto med Kaplo in Velkovecem vstanovila.

Te nove poštna naredbe, ki bi znale po-

trebam popisovavcov in javnim vradnijam zadostiti, bodo stopile 20. maja t. l. po sledečem redu v djanje:

Odhod iz				Čas hoje
Kaple v Velkovec	vsak dan ob 5. zjutraj	Velkoveca v Kaplo	vsak dan ob 1. popoldne	
				3 1/2 ure
Doberne vasi v Bliberg	vsak dan ob 2-3 popoldne	Bliberga v Doberno vas	vsak dan ob 6. zvečer	2 uri

Kar se s tem sploh naznani.
Od c. k. poštniga vodstva

Celjovec 14. maja 1851.

Lazarini, s. r.

Popravek.

V 28. in 29. listu vradniga lista so se v oznanilu celjovske poštna vradnije pod št. 1219 nemška imena „Eberndorf“ in „Bleiberg“ prideržala, *) katerima se po slovensko „Doberna vas“ in „Bliberg“ pravi, tudi se je enkrat po tiskarnim pogrešku „Bleiberg“ namesti „Bleiburg“ natisnilo, kar se s tem popravi.

*) Prosimo, da nam bi se vselej slovenske imena pristavile, ker vsih po nemško in slovensko ne vemo, kar bi bilo tudi preveč tujati; pripomočka pa nobeniga nimamo.